

J. CARNER RIBALTA

POETES
RUSSOS
DE LA RE
VOLUCIÓ

BARCELONA
MCMXXXVII

POETES RUSSOS DE LA REVOLUCIÓ

J. CARNER RIBALTA

POETES
RUSSOS
DE LA RE
VOLUCIÓ

BARCELONA
MCMXXXVII

R. 3.196

A MANERA DE PRÒLEG

L'any 1925, als volts de la commemoració del VIIIè. aniversari de la Revolució proletària, em trobava a Moscou. Vaig anar-hi en missió oficial, com a secretari del que havia d'ésser el nostre primer President, Francesc Macià.

Durant les sis setmanes de la meva estada a la capital soviètica, moltes de les persones amb les quals vaig estar en relació, varen mostrar-se sorpreses per certa informació que jo tenia molt d'interès a recollir. En plena apoteosi del Materialisme, indubtablement devia resultar anacrònic que un delegat revolucionari demanés aquella mena de dades. Poesia russa de la Revolució?! Es que semblant cosa existia?...

Jo seguia insistint i, amb l'ajuda del meu intèrpret, durant les hores que la meva missió oficial em deixava lliure, vaig arribar a poder obtenir el material necessari per a traçar el present assaig. Aquest és el fruit, doncs, d'aquella laboriosa i accidentada investigació. Tot el seu valor, per tant, sobretot en el moment de la seva primera publicació (1926 — "La Revista de Catalunya"), era de recopilació d'unes dades que constituïen les primícies d'un moviment poètic aleshores desconegut a casa nostra.

D'aquell temps ençà, cal que ho confessi, no he seguit d'aprop el desenvolupament d'aquest moviment poètic. Val a dir, però, que la poesia russa de la Revolució potser no ha arribat mai a estructurar-se en forma de moviment orgànic. Ha succeït més aviat el que jo pronosticava en el meu assaig. Passat el primer embat de l'epopeia revolucionària, el poeta emmudí per a deixar pas al prosista. Tothom coneix la magnitud del moviment literari soviètic, especialment considerable pels seus contistes i novel·listes. Hom ha pogut veure, demés, que noms citats en el meu assaig com a ocasionals poetes, després s'han consagrat com a prosistes. Maiakovski, per exemple, és famós en el teatre i el terreny de la prosa: Ilià Erenburgh —el gran amic del nostre Front Popular— ha esdevingut, apart de gran novel·lista, un penetrant sociòleg i un vigorós escriptor polític.

Pel que fa a la glòria de molts poetes joves citats en el meu treball, qui sap si efectivament aquesta va reduir-se a l'espurna enlluernadora d'uns quants poemes escrits sota l'esclat de la metralla i entre les flames de la Revolució. O qui sap encara si, fidels al llur origen, aquells

poetes continuen encara la mateixa acció proselitista i d'agitació des dels "periòdics murals" on llurs poemes veieren la primera llum.

Diverses corrents literàries han tractat d'enquadrar a la Rússia Soviètica els valors literaris que s'han anat revelant. Als temps que fa referència el meu assaig, començava a dibuixar-se el moviment del "Proletkult", el qual, com se sap, integrava l'extrema esquerra de les lletres. Després, però, els directors responsables de la cultura soviètica —Lunatxarki, Gorki i fins el mateix Lenin— trobaren el moviment massa simplista i es donà naixença a la WAPP, o sigui la Federació Panrusa d'Escriptors Soviètics. Més recentment, ha estat creada la Federació d'Escriptors Soviètics, la qual relliga el moviment literari soviètic amb la gran tradició de la literatura russa. Amb tot, no crec que cap d'aquestes corrents literàries arribi mai a enquadrar els veritables poetes de la revolució. Aquests tenen exactament la mateixa significació que els poetes nascuts a la U. R. S. S. en aquests precisos moments, davant la gran tragèdia d'Espanya, llur nació germana. En la meua recent visita a Moscou, en visitar l'Institut Lunatxarki, un jove alumne kirghis recità a honor meu un poema sobre l'heroica lluita d'Espanya. Els seus professors, els altres deixebles, tothom m'assegurà que es tractava d'un veritable poeta en eclosió. Amb tot, aquest poeta espontani, que gaudeix d'una certa popularitat entre la jovenalla, dubto que mai arribi a figurar enquadrat en cap moviment; això que, per altra banda, no crec que, a dreta llei, ningú pugui negar-li el títol de poeta revolucionari dels més autèntics.

He dit abans que algunes de les persones amb les quals vaig estar en relació a la U. R. S. S., en 1925, varen restar sorpreses que, davant dels fruits d'aquella Revolució, m'interessés tan vivament per la poesia. Es possible que aquesta sorpresa l'experimentin també alguns dels meus compatriotes. Per sincerar-me, potser serà escaient que reveli la impressió que, en aquella època, féu en mi aquell viatge al meravellós país dels Soviets. Hom ho comprendrà de seguit si se'm deixa recordar que en aquells temps —venturosa edat!— jo encara exercia plenament de poeta. Així s'explica que, de viatge a la U. R. S. S., jo fes el que no han fet gaires: consignar les meves impressions en vers.

Els ritmes següents són el resultat fragmentari d'aquelles anotacions. Per creure aquest moment oportú i per estimar que potser interessaran a algun lector, m'atreveixo a donar-los a la llum per primera vegada:

Anhel

Enllà, damunt del Kremlin, nova albada
munta com l'augural
de llum i veritat i vida verge
d'un altre món més clar.
Tot era las, adès. De la Nit xorca
flueix la sang a dolls:
patètica beutat drapada en púrpura,
talment una regina que tombà
— final d'una tragèdia en disset actes
i mil-nou-cents encar.

Esguarda amb pô el vell Món la roja albada
i es persigna, covard.
Plora qui tem el Jorn, qui, en la nit lassa,
bleixava, sensual, l'aire pesat.
I xen mil cavallers d'altra cimera,
encesos d'ideal.
— Funesta Utopia, el Seny exclama,
patró d'illuminats!

Si el poeta es commou, vers l'alba nova
amb febre d'un anhel emprèn el vol.
Anhela llum son dit, que ja no es sàcia
de gràcies siderals.
Anhela llum i foc, que facin nàixer
un altre món més clar,
de pau i veritat i vida verge:
LA NOVA SOCIETAT!

París-Gare du Nord

Cruïlla de tot el món,
rosa-dels-vents del meu viatge,
guiadora del destí,
de ma passa,
de mes ànsies,
dóna pas lliure al meu peu
via expèdita al meu somni!

Deixo a la Consigna un feix
de feblesa i preiudicis,
mentida i caducitat,
timidesa i enyorances...
i a l'adeu dels teus senyals
— discs i fanals i triangles:
poema de comiat
sota el signe de Picasso —
per la finestra del tren
la papereta al vent llanço.

Paisatge

Ara em cor-guanya el paisatge
i m'oblido fins de mi:
esdevinc un estat d'ànim
i l'ombra de mi mateix.

Variats, passen els camps
pel mirall de ma existència
— paisatge dels sentiments.

Visc només en transmudança
i esdevinc floresta o prat,
la gran plana o la boscúria,
bauma del riu o barranc
— ombrivol, content, nostàlgic...
fenaquisticop vivent —
fill del paisatge que passa,
ombra lleu de mi mateix.

Comiat fugaç

Minyona de quinze anys a dalt d'un marge
que has fet adeu amb el mocador,
no l'has capit el teu comiat!...
Sembles, ran del tren que passa,
un batec d'ales i prou.
Joia infantil. Joia! Joia!

Com la fulla d'un coltell,
el teu gest parteix en dos
un afecte o bé una vida.
Vels d'oblit o bé d'enyor
posa entremig la distància.

Que m'hi posi oblit per mi
que vaig de l'un món a l'altre!

Pesombre de vagó-llit

Passa brunzent el paisatge
rodant sota el meu coixí.
Ve a l'orella, musical,
i al subconscient en imatges
— cursa enfebrada d'un film
que la retina percaça
girada de cap endins,
envers l'absurd i les ombres...
Les ombres... la turpitud...
Els cor-agrors... tantes ombres
com pesen damunt del pit
semblants a la mà d'un monstre!
En la nit sens firmament
del Nord exprès París-Riga
no brillen d'altres estels
que els grans ulls de la jueva
viatjadora i errant
que al restaurant m'esguardà
i el pesombre incita ara.

Prússia Oriental

Pels grans gorets morats llauren els bous
i al pas llançat del tren resten estàtics,
clapats, com el conreu, de fang i neu,
curtits d'eternitat i d'intempèrie.

Són sobris els camins, planers, fressats...
Unes albes, tantost, en fan via romàntica.
Invita tot a l'agre del terror
i a la gran pau dels patriarques.

Enllà, un molí de vent al ritme ens crida,
mes ja hem perdut de vista Königsberg...
Orats, travessarem noves fronteres
per tal com detestem l'eixorca pau!

— Correr sense esma?

— Seguim el caminal que al cim ens porta,
com àvids aprenents.
Hem vist noiets prussians que van a estudi

per les claperes de neu.
Al gel, amb pas segur, plantaven cara,
duent menys roba que fred.

Un conegut a Wirbalen

Hi ha un rostre conegut entre tants altres
sense el viu sobressalt que al cor us dóna
un ritme repetit.

Joia de l'imprevist!
Valor del quan i el com i el lloc i l'hora
que suggestiona i fa
que avui, en la grisor d'una duana
d'un punt distant del Nord,
mesclats a la corrua interminable
de russos i polacs,
de txecs i d'alemanys que esperen tanda,
dos simples coneguts
per tal com una simple convenció ho imposa
i que el món és petit,
a gratscient es lliuraran l'un a l'altre,
visat,
un passaport a l'amistat.

A Francesc Macià, company de viatge

Viatger reservat, altiu, il·lustre,
que em fereu el company del vostre pas,
no em fessiu pas retret si del viatge
tot ritme en desconcerta el meu afany.

Auster, al mateix tren, vos seguiu recte
i jo divago enllà.
Duent igual bitllet vers igual cursa,
el tren va desdoblant.

Fujo pel finestrell sense adonar-m'en,
amb un anhel voraç
i el peu en fan dubtà i l'itinerari
les bifurcacions.

Soc bé vostre company, mes ai!, la febre
m'esborra els horitzons.
Un nombre d'ideals que al cap em bullen
em porten lluny del meu.

Si tost, inconfusible, el retrobava
ha estat als vostres ulls:
Enllà planes endins de Lituània
seguiu un corser:
Sant Jordi, el seu patró — també el de casa! —
per entre el bosc d'avets.

Kovno

Kovno, la dels nets colors,
d'un ample cel per nau,
del Niemen que regolfa,

d'uns rais que riu avall duen del bosc
aquell regust punyent del món salvatge.

Kovno, pintada de verd
damunt del blanc llampant de les cases de fusta,
la dels avets al lluny
cruament retallats
damunt del blanc lluent de les neus primerenques.
Ha estat devora teu, en breu instant,
en ta petita estació de blanc i vert pintada,
que he copçat al fons del fons del cor
la dolça poesia del viatge,
el goig intens dels grans espais
i de l'ésser lluny de casa,
l'estrany confort del tren exprès
i aquell gustet de bany-maria
damunt dels membres, viatjant
pel mig de testes neus i entre glaçades
a dintre el Pull-man, a vint graus,
fumant mandrosament, perdut en somnis...
Kovno, la de dos colors,
del limpid verd i blanc
que el cor i els ulls realça,
mai més no oblidaré ta dolça pau
ni ta petita estació calmada
ni, vora teu, aquells grans llacs glaçats
on, verds i blancs, els lituans celatges
translluen reflectats amb llum punyent,
com els ulls transparents de cel i aigües
de la minyona rossa i rostre clar
que em vengué per dos lats,
vora l'andana,
un enorme sandwich de caviar
i, de franc, unes mirades.

L'arcàngel de la Txeca

Amb baioneta nua
com espasa de foc,
un soldat roig detura'ns.

Dintre els seus ulls mongols
sofja, amatent, Dzerjinski,
mistic i esglaiador.

— El sant-i-senya!, demana.

Se'ns glaça la sang al polç.
Que no fossim germe encara
contra-revolució!

— Sant-i-senya, camarades,
demana la G. P. U.!

.....

— Sou comunistes? Què us porta
per les terres de la URSS?

.....

— No parleu? Doncs, què voldrieu
que aneu com a mendicants?

— Brau soldat, el pit em crema.
Voldria un llampec als ulls:
la llum nova, vida verge,
pau, justícia, aire pur.

— Us guia una estrella blanca?
Per què no roja? Qui sou?

.

Per sota el foc de l'espasa,
peregrins d'un ideal,
amb el nom de Catalunya
entrem sense passaport.

Un cop entrat en territori de la U. R. S. S., les meves impressions tumultuoses reclamaren un camp més vast que el terreny íntim de la poesia. Les meves llibretes de notes s'omplenaren ràpidament, amb un ritme febrós i accelerat. Només en un moment de lassitud i defallença, cap al final de la meva estada, potser quan l'aprenent de marxista deixà pas altra vegada al poeta, vaig anotar els ritmes següents:

Capvespre a Moscou

Davalla, suau, la fosca
— vellut immaterial...

I aquí fineix l'encant: l'or de les cúpules,
l'esclat multicolor de la ciutat,
i aquella faramalla de les noves
doctrines del viure...

Tot s'atrau
aquell color incert de tants crepuscles
com moren arreu del món
un dia darrera l'altre.

Ja no soc més aquell home
que adès anava en la vida
amb un cor fet de metall!

Soc tot desferra.
Les ombres
són per mi ramell d'aromes
que es desmaia.

Sento el mal
de tots aquells cap-vespres que han de vindre
a evocà els que ja han passat.

Soc covard com cada tarda... Soc covard.

La gent que tranzita ufana
dóna llançada a l'escut

de la meva tímidesa.

Cos desnú,
sento el dany de les mirades
que perforen el teixit
de la meva carn.

Són brases
els esguards, brases de foc...
els esguards de tants com sotgen arreu
a encesa de llums!

Soliu, allà al peu d'un arbre,
bulevard Tverskoi enllà,
libo el tany de les campanes

— tendre plany

agre-dolç com no sabia
ni dir ni copçar bé prou.

Més lluny, a recès d'un temple,
vora un icona daurat,
soc captaire que hom menysprea.

Ja lassat.

allà al monument de Puixkin,
com qui cau irremissiu,
soc un vell llibre romàntic
d'on tothom esquinça un full.

J. C. R.

Barcelona, febrer del 1937.

POETES RUSSOS DE LA REVOLUCIÓ

La Revolució socialista del 1917, que havia de transformar la Rússia fins als mateixos fonaments, no podia, tanmateix, passar per damunt de la literatura del país sense produir-hi proporcionats efectes. Amb la caiguda violenta de l'antic règim, les velles formes literàries usades, els preceptes estètics fins aleshores receptats, les filosofies elaborades fins a la vigília, àdhuc l'estil al darrer moment mantingut, tot tenia de caure amb terrabastall ni més ni menys que un encastellament inútil. El nou esplet de vida, brutal, ensuperbit, inexorable, havia de brotar obrint-se pas i enderrocant-ho tot. I és d'aquesta manifestació novella de l'ànima russa a través de les lletres que, en aquestes pàgines, pretenem tractar.

No és cosa gens fàcil, encara a hores d'ara (1), el reeixir ni tan sols mitjanament, en un estudi d'aquesta naturalesa. Hom manca, àdhuc en rus, dels materials necessaris per a un treball una mica seriós. Davant l'interès, amb tot, que qualsevol esforç intentat —per esquemàtic i incomplet que resulti—

(1) Aquest assaig fou publicat en 1926.

pot presentar per a Catalunya, ens decidim a posar davant del lector les dades que seguiran.

Abans de passar, però, a estatuir aquestes, serà bo que fem, baldament no sigui més que a vol de ploma, una lleugera exposició del fet de la nova literatura russa i, concretament, de la poesia diversa nascuda de la Revolució.

•

Es comú de tots els trasbalsaments revolucionaris el produir en la literatura un capgirell entre la preponderància de la prosa i de la poesia. Bon punt l'ànima individual d'un ésser o l'ànima colectiva d'un poble passen tribulacions, l'instint natural i espontani és el de cantar. Quan hi ha fam a les cases i la sang es vessa pels carrers, quan al pit hi cova l'odi i l'angoixa estrangula els esperits, quan l'ideal de nova vida viu dintre el setge de la Mort, és únicament el cor qui amb udols de fera pot queixar-se, fent-ho encara rítmicament a la mesura dels batecs. Més tard, quan l'onada revolucionària s'hagi apaivagat, el cervell ja vindrà, plasmant la prosa, a calmar les incessants apel·lacions de la memòria. Per expressar els anhels, desesperats o optimistes, dels moments tràgics de la Revolució, l'ànima de l'home sent la necessitat apremiant de la poesia. Per cantar les angoixes o les gaubances del record hom en té prou amb la prosa. L'ordre etern de les coses innúmeres respon invariable a tot moment.

Així queda explicada la preponderància de la poesia russa damunt la prosa, des de la Revolució.

•

Quan els bolxevics prengueren el poder, en l'octubre del 1917, i per primera vegada pel cel de totes les Rússies va voleiar la bandera roja del comunisme, no es marcà la victòria d'un grup de revolucionaris o sediciosos que havia pretès canviar l'hegemonia determinada d'una política o quelcom fragmentari igual. No. El triomf de l'anagrama de la falç i el martell enllaçats dintre una estrella roja de cinc puntes, era l'aplicació de tot un nou ordre de vida, era el triomf de tot un sistema filosòfic. Així es raona que la Revolució russa, que per comès natural havia d'anar, en la literatura, a operar totes aquelles transformacions que s'originen de tota revolució, ho fes encara majorment i en forma radicalíssima. La

pruïja d'aquells revolucionaris que, fidels a Marx, predicaven la seva doctrina per l'acció, era la de destruir, tant com el burges mateix, l'ànima burgesa. La Revolució del 1917 no occia solament els homes, anava a les idees. I la intel·lectualitat russa, la *intelligentsia* de classe, destinada fatalment —en la teoria bolxevista— a ésser un instrument de les classes adinerades, s'havia de veure, per força, bandejada amb tot el seu bagatge de cultura, enllà el confí. I mentre en la pàtria es performava la gran renovació que ells, amb menys oportunitat que els estrangers mateixos, no podrien mai comprendre, no els restava altre camí que el venir-se'n a París a produir, vora la llàntia tremolosa de l'enyorança, les darreres estructuracions d'aquella formidable prosa russa plena de panorames llòbregos i desolats, farcida de casos patològics esveradors, i alimentada d'ànimes caigudes sota el pes del fatalisme o dintre les grapes de la superstició.

Destriats els camps dels que componien aquesta *intelligentsia* privilegiada, obligat cada intel·lectual a decantar-se del costat que fos, la Revolució es trobà patrocinant l'extrema esquerra de les lletres, i aleshores vingué el moment dels renovadors, dels cantors incultes de la Revolució, dels poetes retribuïts, dels demagogs oficials, dels espontanis, dels obrers, dels soldats, dels pagesos —dels grans poetes del demà.

A continuació, doncs, sense massa valoració correlativa exigible, anirem enumerant, separadament, els principals poetes dels tants i tantíssims que la Revolució russa ha revelat o ha donat motiu de major glòria (1).

ALEXANDRE BLOK

Alexandre Blok nasqué l'any 1880 a Varsòvia, on el seu pare ensenyava lletres a la Universitat; morí l'11 d'agost del 1922 a Petrograd.

Genial poeta simbolista, Blok, amb el seu immortal poema "Els Dotze", és la primera veu de la Revolució.

(1) Entre aquestes generacions de la Revolució hi ha, evidentment, poetes que ja havien publicat abans del 1917 i àdhuc abans del 1914. Cal dir, però, que llurs antigues obres, en to general, no s'assemblen de res a les actuals. Hom diria que es tracta de dos autors distints quan es troben l'una en front de l'altra. Ja parlarem d'Alexandre Blok, d'Andreu Bieli, i d'altres que perteneixen a aquesta colla.

“Els Dotze”, que ha estat traduït a totes les llengües, és un poema breu, de dotze cants, que produeix veritable sensació. Es una mena d'aiguafort de les gestes revolucionàries de dotze guàrdies rojos. A llur pas pels carrers “negres de nit i blancs de neu” de Petrograd, els revolucionaris es baten, beuen, roben, assassinen, blasfemen, apostrofen a tothom...

Troben una vella:

...com una oca
que travessa un munt de neu amb esforç.
—Oh! Santíssima Dona de la Joia!
Els bolxevics volen la meva mort!

Troben un home de lletres:

—Tots són uns traidors!
—Els han matat la cultura!

Troben un pope, una prostituta... El vent bufa, la neu regolfa, les metralladores trepiden al lluny:

Tra, tatata, ta, tra, tata!,

Els guàrdies rojos proclamen:

A la terror dels infectes burgesos
encendrem el gran foc de la joia
i el món enter serà en sang...
Senyor! beneeix els teus infants!

Torna la calma i tot calla vora el Neva:

Passa un burgès per la cantonada
colgant el coli en l'abric de pells.
Al costat seu, ple de cascarra,
un ca s'arramba, ple de polls.
I aquell burgès, bèstia afamada,
com una esfínx resta callat.
El món antic, bèstia acalada,
darrera d'ell resta emboscat.

El poema, si bé brutalment realista, no deixa d'ésser, de l'un cap a l'altre, tot una simbologia. On es revela bé, però, és al darrer cant. Si “Els Dotze” és l'epopeia tumultuosa de la Revolució, també n'és la visió mística. Davant la bandera roja, Blok hi veu el Crist redemptor. I els dotze guàrdies rojos mateix no volen evocar els dotze deixebles de Crist? Citem unes estrofes del darrer cant:

...Així se'n van al lluny els dotze...

—Qui passa enllà? Ep! atureu-vos!
Es el drap roig de la bandera
que el vent desplega, furient...

.....
—Qui així remou la roja ensenya?
—Esguarda bé, tot és tan fosc!
—Qui es mou lla baix a dintre l'ombra,
tan cautament, silenciós?

.....
Tra, ta, ta!
Tra, ta, ta!

.....
...Així se'n van al lluny els dotze.
Al seu darrera el gos segueix,
al seu davant, en parracs rojos,
invisible, serè,
jamai colpit per una bala,
amb la petjada acariciant
de la neu blanca que fulgura,
coronat de roses, sense bruits,
els precedeix... Jesu-Crist.

La justa interpretació d'aquest Crist, també simbòlic, de Blok, ha preocupat molt tots els crítics. És interessant saber-ne les diverses opinions.

Fiodor Ivanov, en el *Krasnii Parnass* (El Parnàs Roig), Berlín, 1922, es demana si el Crist de Blok no és simplement la fe en l'avenir. "Pero aquesta fe, prossegueix, no emparenta Blok a molts d'altres? No és el *dintre de tres-cents anys la vida serà bella!* de Txèkov? Es per això que és tan llunyà, tan vague en la boira del futur, el Crist de Blok."

Kogan, en la revista bolxevic *Peciat i revolutsiia* (Impremta i Revolució), volum II, edició governativa, interpreta el Crist de Blok com l'esperit de la Revolució: "Fins aquí, només els poetes que havien sabut veure un besllum de la vinent bellesa en els repugnants quadros de l'actualitat, s'han servit de la imatge de Crist com símbol de la veritat que hi condueix... Una vegada a un altre poeta li semblà veure la seva mà beneïdora damunt dels llogarets miserables i sobre la natura pobre de Rússia. Per primera vegada, Blok, poeta de la ciutat, el veu, amb la bandera sangonent, davant dels dotze guàrdies rojos, els quals el judici burgès ha batejat d'assassins. Ells, destructors dels *ikonostosi* d'or, sacrílegs, saquejadors, han estat elevats pel poeta als rangs dels apòstols, perquè, inconscientment al fons, segons el poeta, és a nom

d'ells que la tradició secular de la humanitat opresa ha legat el seu somni més car: la veritat eterna. Ells van "amb pas solemne". Darrera d'ells roman el món, decrepit, el "ca afa-mat".

Altres crítics han volgut interpretar tot el poema de Blok, detall per detall, cercant una simbologia en cada incident. Iastxenko, en un article de la *Russkaia Kniga* (El Llibre Rus), Berlín 1921, comenta l'incident de la prostituta que acomboien els dotze guàrdies rojos. Diu que Blok en la dona de les cases públiques, en la dona caiguda que erra pels voravies nocturns de Petrograd i beu el *gin* en els bars de la cantonada, hi cerca la "desconeguda misteriosa", la bella Verge Maria. Què significa això?, hom es demana. L'ultratge de la Verge Puríssima o l'espirtualització de l'ànima femenina perduda? El rebrec de la cosa sacra en el fang o el crit d'un cor torbat i pecador, anhelant la cosa sagrada? L'una cosa i l'altra a la vegada. La psicologia de l'àngel caigut. El pecat i la depravació, i en el fons de l'ànima una angoixa incessant per la pure-sa perduda per sempre més, i de nou el pecat obscur i la tenebrosa depravació a sang freda. En el cas actual, el lloc de la "desconeguda misteriosa" és ocupat per la Revolució mateixa, aquesta Revolució russa encarnada en aquests dotze guàrdies rojos que cometen delictes durant tota la seva ronda nocturna.

Seguint per aquest camí, hom torna a trobar-se amb el poeta simbolista que Blok fou abans de la guerra i abans de la Revolució. Hom troba de nou el poeta romàntic i apassionat dels versos "A una bella dona" (1905), el poeta de la "Perspectiva Nevski", el poeta de "L'etern femení", l'autor de "Joia inesperada", llibre que conté, diuen, els més bells poemes que a Rússia s'hagin escrit després de Puixkin.

Alexandre Blok, ultra "Els Dotze", que fou la seva obra pòstuma, ha escrit altres poemes de la Revolució. Un dels més celebrats és el titulat "Els Escites", que, venint a completar el quadro de la seva Revolució, és el messianisme tradicional rus, aquell estès motiu que en la història de Rússia tant havia turmentat Puixkin i els eslavófiles, Tuitxev, Vladimir Soloviov... Cal dir, amb tot, que Blok, baldament hagi esdevingut —potser inconscient— el poeta de la Revolució, no n'és de cap manera, el celebrador. Ell amava tot el que batega, el que viu, el que canta. I davant els esdeveniments, estètica-ment formidables, d'una revolució, endut per la seva ardor sentimental apassionada, el seu temperament impressionista

i l'extremada sensibilitat, Blok cantarà amb veu inspirada com un màgic servidor de la paraula i de la música.

Una altra de les coses que movia Blok a prendre la lira d'una manera sacerdotal i amb voluptat litúrgica, era el seu amor a la pàtria. Blok amà la seva Rússia d'una manera desmesurada. Cal llegir solament les següents estrofes plenes de blasme, per formar-se idea del que venim dient:

Pecar desvergonyat, impenitent,
perdre el compte dels jorns i de les vetlles,
i, amb la testa ofuscada, d'ubriac,
en el temple de Déu ficar-se a esquitllentes.
Tres vegades inclinar-se fins al sòl
i set voltes de la creu fê el noble signe...

.....

Posant en la bacina un òbol vil,
tres vegades encar i set seguides
besar la pobre imatge secular
que tothom ha besada ja mil voltes.
Després, retornà a casa i enganyar
amb semblant moneda uns i altres...

.....

I de vora la icona prendre el tè...

.....

I damunt la ploma tova dels coixins
en un sonni pesat aprofundir-se...
Però tota, tal com ets, oh Rússia meva!
ets per mi el més car de tots els pobles.

SERGI ESSENIN

Pot dir-se de Sergi Essenín que és el darrer poeta pagès. La seva poesia fa olor de menta i de marduix, té el batec càlid de la terra assaonada, la força misteriosa dels camps. A més, dintre la forma premeditadament moderna del seu vers, hom hi troba, amagada i revestida, la solera de les nobles formes antigues. Car Essenín, després del daltabaix revolucionari i tot, és encara un d'aquells poetes vagabunds de la Rússia tradicional. Veiem només el seu origen.

Sergi Essenín passà tota la seva joventut en plena natura.

Fill d'uns pagesos de l'estepa, caminava encara de quatre grapes que ja lluitava amb els elements. Com un jove animallet sense brida, el poeta que només quinze anys més tard havia de suggestionar les masses ciutadanes, allí en la vastitud enorme de la plana russa, aprenia a viure segons els seus instints. Una mica crescut, Essenín guarda cavalls.

Els diumenges a les tardes, escoltant els joglars ambulants que es deturaven al poble, Essenín aprenia d'estimar les cançons i venerar les icones. Ben aviat la cançó espontània li brollà com una cosa natural dels seus llavis. I si de primer cantà per a ell tot sol i per les bèsties humils que guardava, a no tardar la seva fama de poeta-pagès ultrapassà els límits locals.

Protegit Essenín per un vell funcionari de l'Estat, poeta adolescent encara, arribà a llegir els seus versos a la cort dels tsars. El to malencònic del poeta de l'estepa féu exclamar a l'Emperadriu: "La Rússia és, doncs, tan trista?" El poeta ho confirmà acotant silenciosament el cap.

En un pelegrinatge de pagesos envers un santuari dels més venerats, tot esperant el tren, Essenín cantà per als romeus en una petita estació. Tanta fou l'emoció que despertà en aquella massa d'ànimes rústegues que les llàgrimes es veieren espurnejar en alguns ulls. Un pobre vellet que entre ells es trobava avançà envers el jove poeta, tot allucinat, desfèu un nus del mocador de butxaca i obligà el jove cantor a acceptar els cinquanta kopeks que per al viatge tenia.

Al temps de la guerra i de la Revolució, Essenín mena una vida de bohemí, de rodamón, de "pòtol". Més tard, adoptat pels bolxevics, el poeta tomba en el vertigen de la ciutat i del luxe. Un dels poemes més famosos d'Essenín és justament d'aquesta època:

Confessió d'un pòtol

Tothom no pot pas cantar,
no és donat a cada u
de caure com una poma als peus dels altres.
Es aquí la suprema confessió d'un pòtol.
Jo em passejo, expressament, escabellat;
amb el cap com un llum de petroli damunt de les espatlles,
em plau il·luminar dins la nit
l'autumne despullat de les vostres ànimes.
Em plau que les pedres dels insults
caiguin damunt meu com el calabruix d'un oratge de vòmits.

.....
Aleshores, m'agrada evocar un estany

cobert de molsa i dels sons confosos de les albes,
em plau recordar que en algun lloc tinc un pare i una mare
que tant se'ls en dóna de totes els meus versos,
però que m'estimen com a llurs propis camps i llur carn mateixa
i com aquella petita pluja de primavera
que els blats torna tendres.
Els us burxarien amb llurs forques
cada vegada que m'infligiu una injúria.

Pobres, pobre pagesos,
sens dubte vosaltres us haureu enlletgit,
tement sempre Déu i els patamolls!
Oh! si poguéssiu comprendre que el vostre fill
és avui el millor poeta de Rússia!...
El vostre cor es cobria de gebre
quan el vèieu amb els peus nus
xipollejar els tolls de l'autumne.
Ara ells es passeja
amb barret de copa i botines de xarol!
En ell, però, roman l'ardor
de vell origen d'un pòtol de llogaret.
Per cada vaca que troba en l'ensinya de les carnisseries
es lleva el capell,
i quan troba un cotxe de punt,
si es recorda de l'odor del femer natal,
es disposa a portar la cua de cavall
com el ròssec d'una núvia.

Estimo la meva terra,
l'estimo immensament,
baldament tingui la tristesa dels sàlzers rovellats.
Em plauen els morros immunds dels porcs,
la veu sonora dels gripaus
dins la tranquil·litat de la nit.
Estic malalt dels records de la infància.
Somnio la humitat de les nits d'abril.

.....
Jo no he canviat, tinc sempre el mateix cor.
Els meus ulls floreixen com els blauets dels blats.
Vull dir-vos quelcom de dolç
ostentant la trena daurada dels meus versos!
Bona nit a vosaltres, tots, bona nit!
Dintre els prats del crepuscle
la dalla na acabat de dringar.
.....

El do poètic d'Essenin va de l'estat més pur al més cru.
El grotesc més pujat va barrejat amb les notes més delicades.
Les elegies mateix, tan simples, tan vives i tan pures, sovint
prenen un to frenètic. De la nostàlgia més llangorosa passa
súbitament a l'ànsia més impulsiva de noves llibertats. Vegin-
se aquestes figures:

Si jo no fos poeta seria lladre o bandit.

.....

Em sento las de viure en el país natal.
En mon enorme desig dels espais de blat,
abandonaré lla baix la meva cabana
i em faré vagabund o bé lladre.

.....

...damunt meu mon camarada aimat
esmolarà la fulla del seu coltell.

.....

Retornaré sota el teulat patern
i m'aconhortaré de la joia dels altres.
Dintre un vespre de verda claror,
amb un bec de mànega em penjaré dessota la finestra.

.....

i com abans, la Rússia continuarà de viure
dansant i plorant de vora un marge.

.....

(La cançó del gos)

Escup, doncs, vent, tes braçades de fulles,
jo sóc un pòtol com tu.

.....

Rússia, oh Rússia meva dels boscos!

jo sóc el teu sol cantor; he peixat
la tristesa dels meus versos bestials
amb el marduix i la menta.

.....

Jo hauria de sotjar, de nit, dins les estepes blaves,
amb un coltell a la mà.

.....

En la presó del meu cor, estic condemnat
a voltar la mola dels meus poemes.

.....

(Cançó del pa)

Essenin també veu en la Revolució un Crist, un nou Crist però, el tercer Salvador. Del vell Crist simbòlic dels altres poetes, Essenin en renega.

Els crítics assenyalen en el fons de la poesia d'Essenin i els de la seva escola una dissolució espiritual. Hom cita aquestes estrofes de grotesc materialisme:

Us dic: Tot l'aire em beuré
i estendré la llengua com un cometa;
fins a l'Egipte allargaré la cama
i us arrancaré els ferros de la sofrença.
Als dos pols, de corns nevats,
m'aferraré amb la mà com unes tenalles;
amb el genoll apretaré l'Equador.
I acompanyat del plany de la tempesta i l'uracà,
de mig a mig la nostra mare terra
partiré com una coca d'or.

Una de les notes fortes també en la poesia d'Essenin és la del sentiment patriòtic.

De nou estic malalt de la tèbia malenconia
del venticell que ve dels camps de civada,
i en veure les campanetes que blanquegen
involuntàriament la mà fa el signe de la Creu.

Oh Rússia dels camps color maduixa
i de l'atzur que cau damunt dels rius,
estimo fins a la joia i el dolor
ta lacustre malenconia!

.....
...no em sacudiré aquesta cadena
no defugiré mai aquest són profund
mentre les estepes pàtries murmurin
paraules de pregària entre les tiges.

El fat d'Essenin, però, el destinava a una fi tràgica.

En 1922, a l'edat de disset anys, mentre en un cafè de Leningrad tenia càtedra oberta de poetes lírics, Essenin conegué la famosa dansarina Isadora Duncan. El poeta coneixia només el rus; la gran dansarina no en sabia ni una paraula; no obstant, l'amor es posà pel mig i al cap de poc temps el maridatge dels dos artistes es realitzava.

La lluna de mel del poeta i de la meravellosa interpretadora de les danses hellèniques fou una follia d'amor i de viatge. Pels palaus i pels *sleepings* de tot arreu la parella

embriagada escampà els seus somnis d'or. Visitaren Europa, Amèrica, etc. Davant d'una civilització, però, que incitava a la joia frenèticament, el poeta de la gleba es descobrí estúpid i s'enutjà. Els viatges terminats, en 1923, els esposos no es pogueren suportar més l'un a l'altre i vingué el divorci. Després, Sergi Essenín, refugiat a Moscou, perdut i desesperat, es llançà a la beguda i s'expansionà blaint a cops la seva amistançada. Quan el Govern soviètic oferí un lloc oficial al poeta, aquest acceptà. El Govern començà de preparar una edició de gran luxe de tots els seus poemes.

De sobte, però, no fa molt temps, el dia 28 de desembre de l'any passat, la *gehepu* de Moscou reportà que el camarada Sergi Essenín, "sens dubte a continuació d'una crisi nerviosa provocada per l'abús de les drogues", s'havia obert les venes.

Al costat del cadàver, com un refinament singular que vencia la morbidesa en la qual es trobava capbussat ja feia temps el poeta, hom trobà escrit amb la seva pròpia sang el següent poema adreçat a aquell que moria:

Amic, a reveure, a reveure!
Oh caríssim, tu vius en mon esperit.
Aquesta separació, a la qual tots estem predestinats,
car amic, és la promesa que ens reveurem.

Sí, sense cap mot, sense donar-te la mà...
No t'afligeixis pas, que l'horror no contregui les teves celles!
Morir, no és pas nou en aquesta vida,
però viure encara, tampoc ho és de nou.

KLIUIEV

Bona cosa emparentat amb Essenín i la seva poesia naturalista, cal citar el poeta Kliuiev. La següent composició, però, ens el mostrarà llavors que pren el to èpic de la Revolució i empra la retòrica dels cantors roigs:

Obriu-vos, ales d'ànguila,
sia batut el toc d'alarma, ressonin les tonades:
S'han trencat les cadenes de la violència
i està destruïda la presó de la vida.
Són amples les estepes del Mar Negre,
el Volga és tempestuós, l'Ural està ple de mines d'or.

Enrera el patibul sangonent i les cadenes,
la presó i el tribunal injust!
Per la terra, per la llibertat, pel pa de la fatiga,
nosaltres anem a la batalla, contra els enemics:
Prou patroneigs a damunt nostre!
a la batalla! a la batalla!

VLADIMIR MAIAKOVSKI

El veritable “lleó”, “el gegant” de la poesia de la Revolució d'Octubre és Vladimir Maiakovski. Aquest és el poeta dels dies de batalla, el cantor èpic de l'embat revolucionari.

Maiakovski, però, és la veritable *réclame* americana de la Revolució. Es l'altaveu elèctric que canta la Revolució amb el ritme estentori del *jazz-band*. Canta desbordat, ampulós, inflat. Els seus poemes són un riu d'estridències, sarcasmes, obscenitats, en un veritable desencadenament de gosadia.

Per comprendre la poesia de Maiakovski, cal veure'l personalment. Paul Morand, en *L'Europe Galante*, sota el nom convencional de Mardochée Goldvasser, l'ha tallat a cisell:

“Fort i nu com les imatges, és Mardochée Goldvasser, el poeta roig. Té una figura de pugilista —aquests pugilistes americans vinguts de nou sobre el *ring*—, figura oberta i simpàtica, una boca fina i perversa, la franquesa dintre els ulls i en els gestos. Es, literàriament, violent, i d'un negligit rebuscat. Hom ha vist ja aquest patró a Bloomsbury o a La Rotonde. Goldvasser ha publicat en 1914 poemes sota la influència d'Apollinaire. Revingut de Suïssa a Rússia en 1917, s'és posat a escriure per a la propaganda. Els seus poemes són publicats en diversos colors i amb fotografies retallades al mig. Es autor de peces de teatre polítiques, de cançons atees per als infants, d'himnes patriòtics, d'odes als adobs agrícoles, de calligrames en forma del martell i la falç, de reclams per les indústries de l'Estat. Despiatadament ha posat en vers les cançons en marxa de l'Exèrcit Roig, el nou Codi, els preus de les mercaderies, el sistema mètric per als pagesos, els reglaments de fàbrica. Es actiu, oficial, abundant. Es el primer rus que veig somriure, parlar sense abaixar la veu. Hom li troba un estil original. Fa el que cal per a això. Boxeja amb els

mots, usa jocs de paraules, trucs grossers, imatges populars, monòlegs de foll, el folk-lore, els dialectes pagesos, l'argot dels tallers... tot!, il·luminat, però, del dessota, amb una erudició furiosa. Més que una invenció profunda, és una *remise au point*, una projecció sobre les coses de *l'esperit modern* que les fa aparèixer noves. Parla sempre de la "redistribució del passat".

Un retrat de Maiakovski encara millor és el que ha fet un altre poeta de la Revolució, Kamienski, amb les quartetes següents:

Maiakovski

Antena radiotelegràfica que ronca sordament
enlairada damunt la terra ferma:
Perillós — caixa de dinamita,
pes de cinc puds en una petita mesura.

Es encara, com una fadrina desconcertada
abans de l'explicació amb el nuvi...
nerviosament mordaç i flexiblement viva,
cantada dins l'amor al so dels versos.

O encara, com un fadri de tracte capriciós,
fill de l'actualitat, superneurastènic,
un poltre que menja i renilla
quan té molts diners a la butxaca.

I és encara: Poeta i Príncep i Mendicant,
Coloma, Sarcasta, *Apache*,
que en la revolta de l'esperit cerca el significat:
el nostre Vladimir Maiakovski.

Maiakovski, però, a desgrat d'aquesta inspiració singular que demana anar vestida dels colors virolats dels cartells anunciadors, dels bruits infernals del *jazz-band*, és el poeta que més ha dit el sentit de la Revolució socialista. Ell no veu en la gran torrentada revolucionària el buf divinitzat d'un Crist, ni la força espiritual d'un nou salvador, ni tan sols la gesta magna del superhome. La Revolució del 1917, per a ell representa la força material de les coses, de l'home tal com és, el marxisme aplicat a la batalla. Per això la seva visió de la Revolució com a força desencadenada, és també material, realista, fotogràfica, diríem:

L'alba s'ha escampat lluminosa
per la canya dels fusells i la fulla de les baionetes;

s'ha enrogit de púrpura
tot el llarg de la caserna humida i freda;
en tant, sever, sobri, pregava el regiment
de la guàrdia Volinski.
Les companyies juraven sobre el déu cruel dels soldats,
rebatien llur testa de moltes testes contra la terra
i al primer que ha donat l'ordre de disparar a causa de la fam
li han tapat la boca cridanera amb una bala.
Algú no ha finit el comanament "atents"! Apunyalat!
I ha fet irrupció en la ciutat la tempesta de les companyies.

Els crítics russos, Ivanov per exemple, han assenyalat dues tendències en la poesia de la Revolució. Com en la Revolució mateixa, han dit, en la poesia revolucionària existeixen dos principis correlatius: de destrucció i de creació. La destrucció l'encarna el grup de poetes anomenats "imaginistes", la creació el grup de poetes anomenats "proletaris", en la pura accepció del mot. Maiakovski, per ço com ell és l'agent, diríem, de la *réclame* momentània, pot integrar-se en el grup destructiu, aquest grup curiosíssim que per expressar la seva pruija destructora s'ha emparat de l'art futurista i en particular de la tècnica pintoresca i fulminant de Marinetti. Vegi's aquesta citació de Maiakovski:

Si trobeu un de la guàrdia blanca, poseu-lo al mur:
és l'època de les bales. Heu oblidat Rafael?
Féu ressonar les bales sobre els murs dels museus.
Han arrengrerat els canons al peu del bosc,
sords a les carícies de la guàrdia blanca...
I per què no han atacat Puixkin?

SCERSCENEVIC - MARIENHOV

Com a cantors d'aquesta exaltació oficial o semioficial que caracteritza la poesia de Maiakovski, cal citar també els dos poetes Scerscenevic i Marienhov.

ANDREU BIELI

Aquest poeta, que amb Aleix Remisov representa el pont entre els poetes de guerra i els de la Revolució, "és el primer que cercà a penetrar en l'essència espiritual del fenomen revolucionari com a revolució russa, relligant-se a tots els corrents místico-messiànics característics de la vida espiritual del poble rus" (1).

Bieli, en l'estat transitori de la Revolució russa, hi veu un nou Gòlgota, una nova crucifixió per a una nova resurrecció, el misteri diví que es repeteix:

I veurà
la Bona Nova.
Crist
ha ressorgit.
Fou,
és,
serà.

L'amor a la pàtria també domina en la poesia de Bieli:

Rússia,
tu ara
ets la promesa...
Aprèn la nova primavera...
Rússia,
pàtria meva,
tu ets aquella,
la dona vestida de sol,
a la qual s'aixequen les mirades...
Jo veig clarament,
Rússia meva,
portadora de Déu,
que venç el serpent...
Els pobles que t'integren
des del fum
allarguen les mans
envers la teva immensitat
plena de cants
i de foc
del vinent Serafi.
I alguna cosa m'estreny la gorja
per torbament.

Ja abans de la Revolució en 1917, Bieli havia estat un poeta celebrat a Moscou. En 1912 fundà en la ciutat roja d'a-

(1) Ettore Lo Gatto, *Poesia Russa della Rivoluzione*, Roma.

vui el Cercle dels Musagetes, i entre els seus deixebles fou una veritable autoritat. La seva poesia venia a ésser una mena d'impressionisme literari. Per tècnica havia adoptat el vers lliure.

Bieli és autor d'un llibre anomenat *Simbolisme*, que és un remarcable assaig. Es un curiós anàlisi de la prosòdia en la seva relació amb el pensament poètic. Ultra la seva producció poètica, Bieli és autor també de valuosa obra crítica i de dues novel·les interessants: *La coloma d'argent* i *Petrograd*, que són dos vivíssims frescos de la vida russa antiga i moderna.

VENCESLAU IVANOV

Venceslau Ivanov és un dels vells poetes cultes dels que han cantat la nova època de la Revolució en la forma clàssica. Al costat de la poesia futurista dels Maiakovski, o de la poesia pseudo-mística dels Blok, la poesia d'Ivanov és una nota malencònico-nostàlgica, pura.

Ivanov en 1920 publicà un llibre, *Sonets hivernals*, que segons un crític rus és del millor que s'hagi escrit en tota la Revolució. Els sonets d'aquest llibre són la nota fonda, freda, glacial, d'aquelles hores de preocupació única per una braçada de llenya, aquelles hores quasi de caverna, la llòbrega visió nocturna de la mort... El primer d'aquest sonets fa:

Llisquen els trineus. La neu relluu.
El bosc solemne està màgicament cobert de neu.
La volta celestial està coberta de plomes de cigne.
I més veloç que la del cèrvol és la cursa dels núvols sub-lunars.
Escolteu, el defora canta des del llunyà confi
i el so dels camps és ignot i desmesurat.
Els camins no estan traçats i la planeta és inevitable.
On me donarà la santa nit un jaç? Hi veig com per un cristall fumat.
La meva família a l'hospital, en una llum on es barregen lluminàries de festa.
I el cor, oprès per una misteriosa proximitat, espera una guspira de llum
al mig del bosc; però el dret vol des trineus fuig enllà lluny.
Recordo el vespre-tendre: Darrera la finestra el silenciós espai,
les blanques flors del pomer; el teu esguard caríssim,
els àtoms fugint en ondes; en tot el món — jo i tu.

Ivanov és un dels més grans coneixedors dels poetes occidentals, de Dante a Goethe, però les dues més grans influèn-

cies que pesen damant d'ell són les dels grans mestres russos: Puixkin i Soloviov.

Ivanov és un dominador de la forma. Un dels seus llibres de versos, que conté més de cent composicions, està escrit en ritme diferent per cada poema.

Abans de la Revolució, Ivanov era considerat a França com una mena de Claudel. La publicació del seu *Cor Ardens* a la mateixa època de la glòria de Paul Claudel a França, li valgué aquesta analogia amb l'autor de *Té d'Or*. Ivanov és autor dels llibres primicers *Les estrelles guiadores* i *Transparència* que el col·loquen ja decididament entre els poetes mestres.

VALERI BRIUSSOV

Del 1905 al 1914, Valeri Briussov fou el mestre incontestable del Parnàs rus. Al costat de Balmont, sentimental i líric, Briussov venia a ésser, o millor, volia ésser, el poeta de la idea.

Valeri Briussov tenia una figura d'inquisidor. "Minso, oprimit dintre la seva levita negra, la cara pàl·lida com la cera, de vegades d'un tint verdós que feia sospitar l'abús de la morfina, devorat per fortes passions, algunes de les quals anaven fins a la tragèdia" (1), era tot una febre d'activitats. Escrivia a totes les revistes, presidia totes les manifestacions literàries, dirigia tot sol *La Balança* i amb Pere Strouvé *El Pensament Rus*.

Quan el bolxevisme vingué, Briussov fou el poeta que s'hi adherí més entusiàsticament. Ell ha cantat, però, la Revolució a la manera d'Ivanov, d'una manera clàssica, nostàlgica, malencònica. La seva poesia és més freda que la d'Ivanov, però en canvi té una altra bellesa de factura i de forma.

Els darrers poemes de Briussov foren publicats l'any 1921 en la secció literària de la revista *La Paraula Artística*. Citem les estrofes següents:

Record, record! Això fou:
com en un profund abís,

(1) Jean Chuzeville, *Mercure de France*, novembre 1925.

sí, quinze anys ha!
El temps, com un ocell d'ales lleugeres,
m'ha portat a llunyania:
en un nou paradís i en un nou infern.

Roses, llorers, oleandres...
Volten amb ulls negres
l'esclat de la victòria, la vergonya de la caiguda...
com en una visió de Cassandra:
l'ombra de l'Estix rera nostre
ensangnantada està.

No es retorna al passat,
sempre en l'espai, per l'òrbita
devem sempre lliscar avant,
esdevenir estrangers: heu-aci el preu
de la felicitat: amb un cos-sageta
unir un cor a un altre cor.

Valeri Briussov morí a Moscou pel setembre del 1924. Deixà una vintena de reculls de versos i un nombre si fa no fa igual de novel·les, contes, assaigs, crítiques, traduccions, etc. Havia traduït l'*Eneida* i una tria de poemes de Verlaine. Els dos primers reculls de versos que publicà es diuen: *Chefs d'Oeuvre* i *Me meum esse*. Sa novel·la *Angel de Foc*, que té per personatge central Cornelius Agrippa i per atmosfera i decoració la bruixeria germànica de l'Edat mitjana, restarà com l'obra més significativa d'aquest poeta-escriptor.

ANNA AKHMATOVA

Aquesta poetessa el nom de la qual comença d'ésser celebrat entrà en la carrera de les lletres relativament tard. A l'època en què escrivia els seus primers versos (1910), Anna Akhmatova presentà influències de la poètica de Kuzmín. Més tard, s'orientà definitivament envers una concepció més rítmica de la poesia.

Anna Akhmatova, poetessa en el més just sentit de la paraula, és autora d'una interessantíssima obra en la qual domina el sentit popular. La seva poesia acusa ésser sempre profundament sentida i és d'una frescor verament captivant.

La delicada poetessa, esposa del poeta Gumilióv, ha ex-

pressat la tragèdia de la Revolució amb aquestes ratlles lapidàries amarades d'una profunda tristesa:

En quina cosa aquest segle és pitjor que el precedent? Potser
perquè en el fum de la tristesa i de l'angoixa
aquest ha tocat la llaga més negra,
però no ha pogut guarir-la.
Encara a l'Occident resplendeix el sol de la terra,
i les teulades de les ciutats cremen sota els seus raigs.
I aquí la Blanca senya les cases amb les creus
i crida els corbs i els corbs vénen volant.

Anna Akhmatova és autora de tres reculls intitolats *El Rosari*, *La Blanca robada* i *Anno Domini*. També d'una sèrie de paràfrasis bíbliques no publicada encara, però molt celebrada en una lectura a Moscou.

Darrerament aquesta dolça deixeble de Safo es fa remarcar extraordinàriament per les seves tremoloses notes de musa amorosa.

MAXIMILIÀ VOLOSXIN

Maximilià Volosxín és, diríem, un pessimista de la Revolució. Els horrors que ha presenciats a la Rússia meridional l'han llatzerat. Es per això que el seu accent és tan viu, tan commòs. Vegi's aquest petit poema:

Santa Rússia

Gosaré jo mateix llançar la pedra?
condemnaré la flama passional i violenta?...
Jo et saludaré postrant mon rostre en terra,
beneint el rastre del teu peu nu,
ho sense asil, vagabunda, èbria,
oh follia en Crist, Rússia!

Volosxín és autor d'un poema molt estimat, *Kiteg*, que és un cant de recança i de pessimisme. Es el plany del "somni irrealitzable". "L'esclau d'ahir, mestre de la llibertat, protestarà, exigint les cadenes...?"

Abans de la Revolució, Voloxín ha estat home de grans viatges. Això l'ha convertit en un gran traductor. Ha traduït Mallarmé, ha publicat estudis crítics de Barbey d'Aurevilly, Villiers de l'Isle-Adam, Baudelaire, etc. Es autor d'un recull titulat *Els Altars en el Desert*, visions de Roma, Atenes, París i Sevilla. Té una sèrie de poemes sota el títol *La Catedral de Rouen*.

VASSILI KAMIENSKI

Vassili Kamienski, del qual ja havem citat el poema "Maiakovski", és un poeta inferior a Voloxín. No obstant, la seva poesia de la Revolució és interessantíssima per la seva frescor infantil:

Acolliu el matí de la Revolució

Acolliu-vos afablement l'un a l'altre somrients,
amb el cor entrellaceu les flors, 24
floreints somnieu sobre els braços dels infants.
En els seus flocs rosats resplendeixen les creus;
sigueu poetes infatigables del jorn i, matiners en la cursa,
precipiteu-vos del cor en el cor de l'amor.
Voleu com ocells cantadors i lliures,
féu els vostres nius en la rosa de l'alba.
amb revoleigs primaverals clars i frescos,
somrieu a semblança del lilà. Canteu com el sol
amb versos radiants, campanegeu la jornada d'alegria,
repiqueu, jugueu com els infants purs,
viviu per una nova vida: la joia de la qual al cor,
inesperadament s'en va amb atac meravellós:
Glorifiqueu la Revolució sorollosament, terriblement,
que les muntanyes mateix en restin sorpreses.

ILIA EHRENBURG

Ilia Ehrenbourg ha cantat la Revolució a la manera impressionista de Blok. Hi ha, però, en la seva poesia una nota més sentida i més presa del terror. Vegi's el següent poema:

En el carreró

Carreró. La neu cruix. Van abraçats.
Disparen. A ells no els importa. Es besen i dos nuvolets
entorn dels llavis trements es fonen en un.
La Mort es gira irritada. Ep! Lla baix!
A la cantonada! Enllà! A una banda!
I el pobre home abraça la donzella estimada
i li diu paraules així senzilles: "Cara, adorada!"
Disparen. S'estrenyen encara més l'un a l'altre.
Què són les nostres defenses en front de la Mort?
Però ni la Mort sabrà separar aquestes mans febles!
Déu! A l'hivern no hi ha flors. No es troba la més petita herbeta.
i veu's aquí que els homes poden estimar tant
sota els ulls de la Mort! Potser dintre un minut
aquests oscil·laran com qui rellisca sobre el glaç,
però igualment abraçant-se tendrament
aquest viuran de Tu. Potser en aquests jorns només s'ha de pregar.
Només plànyer-se dolçament... Però, Senyor, que és el que no es perdonarà
a aquells que han amat?

J. Kessel, el novel·lista francès d'origen rus, considera Ehrenbourg com el més intel·ligent dels russos actuals. Conta que, emigrat polític, Ehrenbourg visqué llarg temps a París, on féu tots els oficis, àdhuc el de descarregador a l'estació d'Ivry.

Amb la Revolució el poeta tornà a entrar a Rússia, on sojornà durant totes les anyades tràgiques. Ara viu entre París, Berlín i Moscou, i ve a ésser el que en podríem dir l'enllaç intel·lectual entre la Rússia d'avui i la França.

Ilia Ehrenbourg, amb tot, més que poeta, i sense prejudici que el seu poema "Pregària per als Infants" passi a la immortalitat, és un ferm novel·lista de potent envergadura. La seva obra més remarcable és la novel·la *Julio Jurenito*. Es autor també d'una altra novel·la interessant: *Nicolau Kurbov*. Així mateix, de l'obra teatral de propaganda bolxevista *El Trust per la destrucció d'Europa*, muntada no fa molt a Moscou pel genial Meyerhold.

Ehrenbourg és un escriptor incisiu i càustic. Es una mena de barreja d'Anatole France i Bernard Shaw. Passa de la més fina ironia al tràgico-còmic paradoxal en el més breu procés.

NICOLAU GUMILIOV

Poeta més potent que Erenburg, que Akhmatova (la seva esposa), i que Ivanov mateix, Nicolau Gumiliov hauria estat

una gran figura entre els poetes d'ara si una tràgica fi no l'hagués assetjat. Malgrat les gestions personals de Gorki, Gumiliov fou fusellat a Petrograd llavors del famós complot dels intel·lectuals, en el qual trobaren la mort més d'una vintena de personalitats. Gumiliov, llavors, professava una càtedra universitària de Poesia que el Govern soviètic li havia confiat.

La característica de la poesia de Gumiliov és l'elegància i la nota simple. Hom l'anomenà "l'aristòcrata de la simplicitat". Venia a ésser una mena de Théophile Gauthier de la poesia russa. Vegin-se els versos següents:

El vent fútil i lliure
voleiatis sota la lluna
fustiga audaç i dolorós
les galtes del silenci.
I, apareixent damunt dels abismes,
la jove aurora nodreix
els àvids núvols
amb el seu forment color d'ambre.

Gumiliov amb el seu recull "*Oghnenniï Stolp*" (La torre de foc) deixa sentat que és un veritable poeta. Al costat de Blok, restarà en la història de l'esperit rus durant la Revolució.

PASTERNAK

Heus aquí el que J. Kessel diu de Pasternack:

"Pasternack es distingeix molt dels altres poetes d'aquest temps. Res d'estrofes espitregades, res de mots rebuscats, absurds o discordants. El seu art és aplicat, secret. La seva originalitat, puixant. Aquesta consisteix en una fonètica admirablement treballada, una ardidesa que barreja amb felicitat els mots més rars amb els més trivials sense mai xocar. Molt difícils de penetrar al primer intent, els seus poemes són plens d'una riquesa interior sorprenent i de ressonàncies profundes. Són joiells l'aigua dels quals és obscura, però sense impureses. Els seus reculls més importants són els dos titu-

lats *Ma germana la Vida* i *Temes i variacions*. La seva influència, que fou insignificant a l'època que tot revoltejà dintre un remolí dement, creix continuament, i, a mesura que la vida pren a Rússia les seves bases estables, són més i més els poetes que segueixen la seva petja.”

MARINA TSVIETAIEVA

La font d'inspiració d'aquesta poetessa és la vida. “El poeta, diu, ha de parlar de tot, des de la color dels seus ulls a la color del paper que decora la seva cambra”.

La Revolució li féu llançar aquest crit d'horror:

André Chénier muntà en el cadafal,
i jo visc — és un negre pecat.
Hi ha temps que són — per tots — de ferro,
i el qui canta al fort del combat no és pas poeta.
Hi ha temps en què el sol mateix és un gran crim,
i qui pot viure en semblants jorns no és pas home.

M. MANDELSTAMM

Aquest poeta marca la tendència del retorn als clàssics, a la tradició de Puixkin.

Les peülles dels cavalls em fan recordar
els segles de duresa i de barbàrie.
Els dvorniks en llurs llargues pellisses
dormen sobre els bancs de fusta.
Al bruit de la reixa de ferro
el porter majestuosament feble
s'ha aixecat — i el seu badall bestial
m'ha recordat ton imatge, oh escita!
llavors que corprès d'un amor senil,
barrejant dintre els seus versos Roma i la neu,
Ovidi cantava les carretes de bous
al temps de les invasions dels bàrbars.

ASSEIEV.—KAZINE.—KUSSI KOV

Entre altres poetes que s'han distingit, cal retenir també aquests tres noms.

ELS POETES PROLETARIS

Parlar dels poetes proletaris i dir, concretament, que aquests són els veritables poetes de la Revolució, creiem que és la cosa més justa. Més que els literats i els artistes, més que els poetes diríem innats, més que els escriptors sofisticats i corcats pels prejudicis, ells poden expressar espontàniament el corrent emotiu del trasbals revolucionari. Un poeta, fet i fet, fa de la Revolució un pretext per al seu cant. Un proletari que la revolució proletària revela poeta sobtadament, en canvi, canta per la força de la Revolució mateixa. Ell més que ningú pot copsar la joia de la llibertat assolida i ell més que ningú altre pot expressar el goig del sentir-se reivindicat. La simple constatació de ço més sobresortint en la poesia proletària, és la corroboració plena del que venim dient. En la poesia proletària, com veurem a continuació, el que es destria més conspicuament és el sentit col·lectiu que hi batega. Mentre els poetes que havem vist fins ara, canten en primera persona i només fan ús, avarament, del *jo* —el jo exclusiu d'aquests grans egoistes que, en el fons, són els artistes—, els proletaris empren el *nosaltres* generós i ample que respon matemàticament al caràcter socialista de la Revolució.

La llista dels poetes proletaris fóra simplement inacabable. A més, impossible d'establir. En primer lloc, perquè neixen encara avui, i després perquè la majoria dels classificats en aquest grup representen, la gran part de les vegades, fenòmens esporàdics d'ànimes que s'han sentit poetes només en un moment donat. Això fa que els noms, al fi i al cap, no representin cap cosa important. Oimés, les mateixes composicions s'haurien d'anar recollint quinzenalment o mensualment en els "periòdics de paret", exemplar únic, existent en totes les fàbriques, clubs o casernes. Aquestes grans publicacions cal·ligrafiades a mà, pot dir-se que són la principal tri-

buna dels poetes proletaris. Les diverses seccions del "Proletkult" de vegades també fan reculls de versos d'aquests poetes, però en 1919 a Moscou n'hi havia alguns aplegats entorn de la revista *El forjador ferrer*, i a Petrograd alguns vora la revista *L'Avenir*. No cal assenyalar que l'esperit de la poesia proletària és reflex de les doctrines de l'hora: absència de l'espiritualisme, manca de sentiment religiós. Els noms que més han sonat entre els poetes proletaris són els següents: Sergi Gorodetskiï, Simeó Rodov, Miquel Gherasimov, V. Kirillov, Samobitnik, V. Aleksandrovskiï, Ilia Sadofiev, Iaroslavskiï, Xenievitx, etc.

D'un poema de Sergi Gorodetskiï:

Als poetes proletaris

En aquests jorns de tempesta, vosaltres sols,
els dels nous cants de fàbrica, cantors proletaris,
tapeu les boques dels canons
amb la gorja sonora del rossinyol.
Alceu les testes orgullosament,
el plomb dels xàfeces de la metralladora
foneu en l'argent d'una cançó mai oïda,
el mal en el bé, la mort en un torrent de vida escarlata.
Nosaltres heu de triturar la calamitat
i la guerra a fusellar amb un himne lluminós.
Els mars de sang roncadors refoneu en la púrpura de la cançó
i, com l'alba al sol, a tot ço que treballa crideu:
—O germà exhaurit, ressuscitat, canta, domina, treballa i lluita,
riu de la presó destruïda, la felicitat et crea a tu mateix.
Nosaltres som els guies dels segles!

.....

És arribada l'hora de les noves músiques!
El cor bat com el so del tambor
El gra ardent de la vida tireu sota la mola que canta
i del pa de les paraules, sota l'afamat cel rus,
satisfieu a gratscient l'oceà dels proletaris de tots els països!

Estrofes d'un poema de Simeó Rodov, inclòs en el seu recull titulat *Krep*, publicat a Vologdà en 1921:

Esparsos pels tallers
a les fonts de l'art afluem,
i veu's ací que sortim en harmònica renglera
saludant victoriosament el cel.
Participants de la gran parada

nosaltres, els cantors proletaris,
sota bandera roig-de-sang,
en les files dels companys som lluitadors.
Cada paraula una baioneta, cada vers una magrana de guerra!
Però florirà el jardí de les paraules
i de les cançons del proletariat
en seran plenes les vies de l'univers.
Companys de cant, apresseu-vos a revestir
les protestes del taller en un himne,
perquè en el remolí dels endeveniments
més forta ressoni la nostra veu!
Poetes nous, nosaltres profetitzem
i amb cants diem alegrement:
Amb la creació universal, en el taller
trobarem la felicitat terrestre.

Estrofes d'un poema de Miquel Gherasimov, un dels poetes proletaris més celebrats:

Nosaltres

Nosaltres ho prendrem tot, ho aprenem tot.
Penetrarem la profunditat fins al fons,
com del maig daurat i florit
l'ànima de la primavera és èbria.

No es mesura per l'orgullosa alcúrnia;
Nosaltres som Wagner, Vinci, Tiziano.
Nosaltres en el nou edifici del Museu
hi erigirem una cúpula com el Mont Blanc...

En els marbres cristallins de Miquel Angel,
i en tot allò pel qual era diví el Parnàs,
no és ço que cantava la creació,
el que ha passat en nosaltres com corrent elèctric?...

Hem cultivat les orquídees:
hem bressolat la infància de les roses.
No hem estat nosaltres a Judea
llavors que Crist ensenyà l'amor?

Citació de Kirillov. Del *Zelebnii Mesia* (*El Messies de ferro*), edició del "Proletkult" de Moscou, 1921:

Nosaltres (1)

Nosaltres som les innumerables, menaçadores legions del Treball.
Nosaltres hem vençut els espais dels mars, dels oceans i de la terra,
amb la llum dels sols artificials hem encès la ciutat,
i de l'incendi de la revolta cremem les nostres ànimes superbes.
Nosaltres som en poder de l'embriaguesa, apassionadament captivadora;
que es cridi simplement : "Vosaltres sou els butxins de la bellesa";
en nom del nostre Demà, cremarem Rafael,
destruirem els museus, calcigarem les flors de l'art.

Nosaltres hem tirat lluny el pes de l'opressor heretatge,
de la saviesa exangüe hem tirat lluny la quimera;
les minyones vestides de clar en el regne del Futur
seran més belles que la Venus del Milo.

Del poeta Samobytnik, en el *Pod Krasnim znamenem*
(*Sota la bandera roja*), Biblioteca del "Proletkult", Petro-
grad, 1919:

Nosaltres

La potència de la crida,
de la batalla la dolcesa,
l'uracà de l'impetu,
la fe, la joia:
Nosaltres ens hem nodrit en aquest pit...
en aquest jove i ardent pit.
Nosaltres som l'aspiració,
l'assoliment
de la Voluntat Llumínosa,
del Roig destí...
Avant:
La via és espinosa, els clots, els rocs.
Nosaltres hem encès la faç que clama...
Cremen les albes de roig escarlata,
es dissol la silueta de la mort.

Del poeta Aleksandrovski, en la revista *Kuznita* (*La for-
ja*), òrgan de l'Associació pan-russa dels escriptors proletaris,
número 8, 1921:

Nosaltres

Nosaltres sabem suportar-ho tot
estrenyent les dents, nosaltres que durant anys i anys
ens hem begut el remolí de la Rússia tempestuosa,

(1) Remarqui's sempre el pronom "nosaltres", en el sentit de collec-
tivitat del qual parlàvem.

amb els nostres ulls àvids i transparents.
L'estepa, la capella i el turonet;
ve't ací el que conserva i té per car la memòria:
Nosaltres en les neus hi hem bressolat la borrasca
amb els cants de la desesperació i del dolor...
Nosaltres guaitàvem, fiats al son,
com en remuntar ens queien les ales,
com volaven avall amb els crepuscles, envers nosaltres,
les antigues llegendes i els prejudicis...
I cremant el remolí sollevat de la tempesta
en l'ardor bullent de la Revolució,
jo veig clarament perquè
teniem por de somriure al sol.

Per a constatar com la República dels Soviets ha fet del futurisme mecànic l'instrument de propaganda llampant de les seves glorioses gestes, vegi's aquest poema d'Ilia Sadofief, pertanyent al tipus de "Poesia-Dinamo" que ell anomena:

Llibertat, Soviets, tot el poder a aquells que treballen...
Caminen els precursors dels segles vinents,
els escriptors proletaris, els poetes, els bards;
n'han enviat turbes, milions, miliards, legions...
de les fàbriques i tallers que gemeguen irades,
dels suburbis fumosos, de les cavernes i els barrancs,
de les mines obscures, dels pous, dels soterranis,
de l'exèrcit del treball campestre,
de les casernes i dels vapors...
N'han enviat els llogarets, les viles, les ciutats:
Com titans han destruït les cadenes de l'esclavitud.
Han dit al món llur paraula:
Llibertat, Soviets, tot el poder a aquells que treballen...
I han escrita en la història fumejant de sang
el més magnífic dels magnífics,
al vell món,
poema dels poemes: "La República dels Soviets".

Vegin-se també aquestes estrofes apocalíptiques del poeta Iaroslavskii. Del volum *Escupo a l'univers*, publicat a Vladivostok en 1918:

Revolta dels elements, udol dels elements
en la nit de la follia universal,
l'ígnea paraula de la protesta
mostra el seu volt incorruptible...
La Rússia és una fornal ardent,
que sorgeix de l'element igni,
i es pogué incendiar tot el món
amb el foc de la Rússia martiritzada.

Heus aquí, doncs, un breu balanç dels poetes russos de la Revolució. La nostra missió és terminada. No disposem de

lloc a bastament en aquestes columnes, ni d'un estudi prou profund de la matèria per posar-nos a fer crítica. Amb tot, com a comentari final d'aquest treball, no podem privar-nos de posar la mateixa pregunta que, sens dubte, es posarà tot lector:

—On trobaríem l'explicació que el triomf esclatant del Materialisme hagi produït una semblant florida de poetes?

I pensar encara que a Moscou, dintre l'imperi mateix del materialisme, existeix un Institut Superior del Verb Artístic (Institut Oficial de la Poesia) on més de 300 alumnes s'ensinistren, dia darrera dia, en els secrets meravellosos del ritme! (1).

Es evident de tota evidència que, sota un règim roig o un règim del color que sigui, no sols de pa viu l'home!

J. CARNER RIBALTA

París, 1926.

(1) Fins al dia de la seva mort, en 1924, aquest Institut Oficial de la Poesia fou dirigit pel vell poeta simbolista Valeri Briussov.

11
11

11
11

RF-10-4

